

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษามรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของเมืองขอนแก่นเพื่อการพัฒนา มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประเด็น ประเด็นแรกเพื่อศึกษาพัฒนาการของชุมชนเมืองขอนแก่น ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และกายภาพ ประเด็นที่สอง เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของเมือง ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของเมือง และประเด็นที่สาม เพื่อเสนอแนะแนวทาง การพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต วิธีการศึกษาข้อมูลทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ และการศึกษาข้อมูลภาคสนามจากการสำรวจ สัมภาษณ์ ซึ่งผลการศึกษาสรุปว่า

1) พัฒนาการชุมชนเมืองขอนแก่น มีเงื่อนไขที่เป็นตัวเอื้อให้เกิดการก่อร่างสร้างเมืองมีความแตกต่างกันไป ในยุคโบราณผู้คนต้องต่อสู้กับธรรมชาติและเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างผสมกลมกลืน ยุคที่สองเป็นยุคตั้งเมือง ซึ่งบริบทของการตั้งเมืองนั้นก็เพื่อการมีอำนาจมีอิทธิพล ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตั้งเมืองใหญ่ดูแลซึ่งเมืองขอนแก่นในยุคนี้ต้องขอขึ้นกับเมืองโคราช และต้องส่งเครื่องราชบรรณาการให้กับกรุงเทพฯ ยุคที่สามเป็นยุคการพัฒนาการเมืองภายใต้การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองดังกล่าวนำมาซึ่งการเปิดการค้าอย่างเสรี ทำให้ระบบทุนนิยมได้เริ่มขยายอิทธิพลออกไปสู่หัวเมืองในภูมิภาค การสร้างทางรถไฟมาถึงเมืองขอนแก่น ทำให้เมืองขอนแก่นกลายเป็นจุดกระจายสินค้าอุปโภคบริโภคที่สำคัญ และได้มีการจัดตั้งคลังสินค้าแห่งแรกขึ้นในภาคอีสานที่จังหวัดขอนแก่น อีกทั้งการเข้ามาของคนไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาทำการค้าและสร้างเมืองขอนแก่นเป็นเมืองของการค้าปลีกค้าส่ง และในยุคต่อมาปี 2535-ปัจจุบัน มีการก่อสร้างของตึกสูง คอนโดมิเนียม และอาคารบ้านเรือนอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพที่ห่อหุ้มคนทำให้วิถีชีวิตคนเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ความสุขแบบชีวิตคนเมืองนั้น เป็นสิ่งที่คนเมืองต้องคิดตั้งหลัก หาทางคิดสร้างความสุขแบบที่เป็นตัวเอง

2) ลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง และควรแก่การอนุรักษ์นอกจากการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของเมืองกับคนรุ่นต่อไปแล้ว สภาพจิตตภาพของเมือง ที่ประกอบด้วยภูมิสัญลักษณ์ ย่านชุมชน ขอบเขต ที่รวมกิจกรรม และเส้นทางแล้ว ศาสนสถาน ศาลเจ้าอนุสาวรีย์ แหล่งน้ำ และรูปแบบสถาปัตยกรรม ก็ควรที่จะได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มสถาปัตยกรรม และพื้นที่บริเวณถนนกลางเมือง ซึ่งการอนุรักษ์และพัฒนานี้จะต้องรองรับวิถีชีวิตและความต้องการของคนเมือง โดยการเปิดโอกาสให้คนเมืองขอนแก่น ได้ร่วมคิดตัดสินใจ หรือร่วมลงทุนพัฒนาบ้านเมืองของตนเอง

3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองจำเป็นต้องรู้และเข้าใจรากเหง้าของเมือง การเปลี่ยนแปลงสภาพเมืองใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคนเมืองจำเป็นต้องมีการถามไถ่ หรือกับคนเมืองโดยเฉพาะถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสภาพแวดล้อมในบริเวณที่สำคัญ เช่น บึงแก่นนคร หรือบริเวณถนนกลางเมือง หรือบริเวณที่ตั้งศาลหลักเมือง การเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่ต้องการพัฒนาเมืองในแนวตั้งมากขึ้น ต้องการมีตึกสูงมากขึ้นนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเปิดรับ แต่

ต้องจัดวางให้ถูกกาลเทศะของเมือง และเปิดโอกาสให้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ หมายความว่าควรมีการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานความเป็นมาในอดีต และเปิดพื้นที่ใหม่เพื่อการรองรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของคนเมือง นั่นคือการสนับสนุนนโยบายการการจัดโซนนิ่งเมืองนั่นเอง

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอนุรักษ์

- 1) สร้างกระบวนการให้คนเมือง หรือ ชมรม สมาคม หรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองในรูปแบบในการพัฒนาเมือง
- 2) ควรได้กำหนดเขต (Zoning) อนุรักษ์ และพัฒนาโดยด่วน และมีมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน
- 3) พื้นฟู และอนุรักษ์เค้าโครงเดิมของเมืองที่กำลังจะถูกทำลายจากการก่อสร้าง หรือการลงทุนทางธุรกิจ
- 4) มีคณะกรรมการติดตามดำเนินการอย่างใกล้ชิด และโปร่งใสตรวจสอบได้